

Vedlegg 2 - Vurdering av innspill til planprogram for revidering av kommuneplanens arealdel og kommunedelplan for kystsonen

1. Endringer som rådmannen ønsker å gjøre i planprogrammet etter å ha vurdert innspillene

- Det legges inn i planprogrammet at temakartene for skred og flom oppdateres (se NVE).
- Det legges inn i planprogrammet at hensynssoner for skred og flom, samt høyspent, legges inn på plankartet. Ledningene til Statnett tegnes i tillegg til ledningene fra Hafslund (se NVE og Statnett).
- Hensynssonene for kulturmiljø gjennomgås for å sikre at de er i samsvar med oppdaterte nasjonale, regionale og lokale kartbaser og planer.
- Det legges inn i planprogrammet at alle vassdrag med årssikker vannføring legges inn på plankartet (se NVE).
- Det tas inn i planprogrammet at området for stort datasenter på Hasle skal tegnes inn på plankartet (se ØFK).
- Det legges inn kulturminneloven samt retningslinje NVE 2/2011 på lista over nasjonalt regelverk (se ØFK), og Riksantikvarens bystrategi 2017-2020 på lista over andre nasjonale planer og føringer (se Senterpartiet)..
- Det legges inn Kommunedelplan for kulturminner 2005-2016 og verneverdivurdering i Sarpsborg byområder utenom sentrum føres på lista over kommunale planer og føringer (se ØFK). Synliggjøre at verneverdivurdering blir et grunnlag i videre arbeid, men tas ikke inn i sin helhet.
- Det legges inn under «Konsekvensutredning» at det lages en konsekvensutredning av både mulige områder med nytt arealformål og områder som er utpekt for vesentlig fortetting. For områder med mistanke om dårlige grunnforhold må det framkomme om området ligger i umiddelbar nærhet til eksisterende eller planlagt jernbane (se Bane NOR)
- Det legges inn i planprogrammet at knutepunktutvikling er et mål for arealutvikling i Sarpsborg (se Bane NOR, ØFK)
- Målet om nullvekst i personbiltrafikken tas inn i planprogrammet. Det tydeliggjøres i planprogrammet at både planprinsippene for boligutvikling og planprinsippene for næringsutvikling må ses opp mot målene i en kommende byvekstavtale (se ØFK, Fredrikstad kommune, Statens vegvesen).
- Det tas inn i planprogrammet under «Næringsarealer» at planen har et mål om rett virksomhet på rett sted. Planprogrammet tydeliggjøres for å synliggjøre at vurdering av dagens utnyttelse av næringsarealer er et tema i planarbeidet, sammen med målet om høyere utnyttelse for både eksisterende og nye næringsarealer (Statens vegvesen, Fredrikstad kommune, ØFK, Fylkesmannen).
- Det tas inn i planprogrammet en beskrivelse av hvordan konsekvensutredningen skal gjennomføres. Funn fra byutredningen vil også brukes i alternativvurderingen (Statens vegvesen, ØFK).
- Det legges inn i planprogrammet at alternativvurderingen i planen vil vurdere vedtatt mål opp mot SSB sine framskrivninger for å sikre gode faglige vurderinger av hva de to ulike måter å beregne arealbehovet innebærer.
- Det tas inn i planprogrammet at regionalt planmøte skal benyttes for drøfting med offentlige instanser før planen legges til offentlig ettersyn (Statens vegvesen, Fylkesmannen).
- Avsnittet under «Koordinert planarbeid» omformuleres noe for å klargjøre at det er kommuneplanens arealdel som rulleres i Fredrikstad, og at de to kommunedelplanene innlemmes i arealdelen (Fredrikstad kommune).
- Det legges inn i planprogrammet at arbeidet med kystsonenplanen vil ha fokus på vern av viktige natur- og rekreasjonsområder i tillegg til fokuset på næring. Det vil også vurderes om det er behov for mer parkering for å sikre tilgjengelighet til sjønære områder.

2. Sammendrag av alle innspill, med rådmannens vurdering

Tabellen under tar med seg alle uttalelser som rettet seg mot planprogrammet. Innspill til videre planarbeid er ikke vurdert i denne omgang, men tas videre i planarbeidet. En liste med innspillene til videre planarbeid følger i vedlegg 3.

	Forslagsstiller	Sammendrag av høringsuttalelsen	Rådmannens vurdering
1 (013)	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anbefaler at Sarpsborg kommune utarbeider temakart for flom og skred. 2. Områdene som er kartlagt med flomfare av NVE i 2006 må avmerkes i plankartet som hensynssone flomfare. Når det gjelder ev. oppdatering i forhold til havnivåstigning og stormflo, viser vi til DSBs veiledningsmaterieill. 3. Aktsomhetsområder for flom: hvor man ikke har en detaljert kartlegging av flomfare, kan man bruke NVE sitt kart med aktsomhetsområder for flom. Kommunen kan velge om disse aktsomhetsområdene legges inn som hensynssone, eller bare som temakart. Dersom man ikke har vannføringsdata eller annen kunnskap om flomforholdene anbefaler NVE at det avsettes et belte på minimum 20 meter på hver side av bekker og 50 – 100 meter på hver side av elver for å dekke områder med potensiell flomfare. 4. Aktsomhetsområder for skred. NVE er kjent med at Sarpsborg kommune har utarbeidet et aktsomhetskart for skred som tar både påviste områder med kvikkleire samt områder med marine avsetninger. Dette kartet med marine avsetninger tar kun for seg hav- og fjordavsetninger i dagen. Det er imidlertid en fare for at løsmasser kan finnes under, i dybden. NVE anbefaler å bruke en tjeneste som heter «Mulighet for marin leire». Karttemaet viser hvor det potensielt kan finnes marin leire (og dermed også kvikkleire) – enten oppe i 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sarpsborg kommune har allerede et temakart for flom og et temakart for skred. Disse oppdateres i tråd med NVE sine anbefalinger (se punktene under). 2. Tas til følge. Områdene med flomfare som ble kartlagt i 2006 legges inn som hensynssone på plankartet. Det er også behov for oppdatering knyttet til havnivåstigning og stormflo. 3. Tas til følge. Aktsomhetsområdene for flom rundt bekker og elver som ikke er kartlagt i 2006 tas inn på temakart for flom. Det avsettes et belte på 20 meter på hver side av bekker og 50-100 meter på hver side av elver. 4. Tas til følge. Temakart skred oppdateres slik at det også viser områder hvor det kan være mulighet for marin leire i dybden.

		<p>dagen eller under andre løsmassetyper. Store deler av tettbebyggelsen i Sarpsborg befinner seg nettopp på fyllmasser eller på randmorene, med mulighet for marin leire under.</p> <p>5. Vi anbefaler at arealer som kan være utsatt for flom, erosjon eller skred, uavhengig av arealbruk, avmerkes på plankartet som hensynssoner.</p> <p>6. Alle vassdrag med årssikker vannføring bør merkes tydelig i plankartet. Bekkelukkinger og omlegginger av vassdrag bør unngås.</p> <p>7. Eksisterende og vedtatte høyspentlinjer skal framgå av plankartet som hensynssoner. Kommunen bør også ta hensyn til eventuelle planlagte nye kraftledninger eller oppgradering av eksisterende kraftledninger i området. NVE ber kommunen kontakte Statnett, regional netteier og områdekonsesjonær, slik at det kan tas hensyn til planlagte nye kraftledninger og oppgradering av eksisterende kraftledninger. Ev. reguleringsmagasin bør markeres i plankartet som hensynssone/område som er båndlagt etter vassdragslovverket (uten tidsavgrensing), med formål «Reguleringsmagasin» (pbl § 11-8 d). Anlegg for produksjon av energi bør avmerkes som område for «Bebyggelse og anlegg». Data om vassdrags- og energianlegg er tilgjengelig på NVE Atlas.</p> <p>8. Våre retningslinjer NVE 2/2011 og våre veiledere 7/2014 og 8/2014 ligger tilgjengelig på www.nve.no/arealplan, og vi ber om at disse legges til grunn i det videre planarbeidet.</p> <p>9. Vedlagt er også ei sjekklister «Sjekklister for reguleringsplan» knyttet til NVEs ansvarsområder som kan benyttes i forbindelse med planarbeidet. Sjekklister er ment brukt som et generelt hjelpemiddel for å sjekke ut aktuelle forhold og for å sikre tilfredsstillende dokumentasjon av relevante forhold knyttet til faren for flom, erosjon eller skred.</p>	<p>5. Tas til følge.</p> <p>6. Tas til følge.</p> <p>7. Tas til følge. Eksisterende og vedtatt høyspentlinjer legges inn som hensynssoner. Statnett har fått varsel om oppstart og har sendt en uttalelse som tas med i det videre planarbeidet.</p> <p>8. Retningslinje NVE 2/2011 og veilederne 7/2014 og 8/2014 legges til grunn i det videre arbeidet.</p> <p>9. Rådmannen tar dette videre i planarbeidet.</p> <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det legges inn i planprogrammet at temakartene for skred og flom oppdateres.
--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • Det legges inn i planprogrammet at hensynssoner for skred og flom, samt høyspent, legges inn på plankartet. • Det legges inn i planprogrammet at alle vassdrag med årssikker vannføring legges inn på plankartet. • Det legges inn retningslinje NVE 2/2011 under «Nasjonalt regelverk».
2 (024)	Fiskeridirektoratet Region sør	1. Fiskeridirektoratet kan ikke se at tiltaket gjennom planprogrammet vil kunne medføre negative konsekvenser for de interesser Fiskeridirektoratet er satt til å ivareta.	1. Rådmannen tar dette til etterretning.
3 (032)	Direktorat for mineralforvaltning	<p>1. Det er viktig å se en eventuell alternativ utnyttning av areal i forhold til mineralske stoffer, og å sikre kortsiktig og langsiktig tilgang på byggeråstoff for å oppnå ønsket byggeaktivitet. Kommunen bør unngå å båndlegge registrerte mineralressurser gjennom arealbruk som bygger ned forekomster, eller legger andre begrensninger for framtidig utbygging av ressursene. Sarpsborg har mange registrerte mineralske ressurser, fra blokkstein og beryllium til grus og pukk. Det er også registrert pukk-ressurs som Norges geologiske undersøkelse (NGU) har klassifisert som nasjonalt viktig. Det er et krav at disse ressursene også blir ivaretatt i den foreslåtte arealdelen. Vi anbefaler derfor at NGU sine kartlegginger legges til grunn for arbeidet med arealdelen. Kommunen bør ha mineralske ressurser som et tema når man vurderer konsekvenser et nytt arealformål kan ha.</p> <p>2. Minner om at mineralske ressurser kan legges inn som hensynssoner, der uttak ikke er plausibelt innenfor planperioden.</p>	<p>1. Mineralske ressurser er et tema i konsekvensutredningen av nye utbyggingsområder. Rådmannen skriver et avsnitt under hvilke temaer som vurderes i konsekvensutredningen for å tydeliggjøre dette. NGU sine kartlegginger legges til grunn.</p> <p>2. Rådmannen tar dette til etterretning.</p>
4 (048)	Bane NOR	<p>1. Bane NOR forventer at det ikke planlegges arealbruk som kan komme i konflikt med InterCity-utbygningen, inkludert hensettingsanlegg for tog, i kommuneplanen. Ønsker dialog med kommunen om planutformingen for å unngå konflikter som kan forsinke planarbeidet.</p> <p>2. En av de alternative trasékorridorene gjennom Greåker vil bla. berøre et idrettsanlegg på Moa, som i dag er en viktig møteplass og</p>	<p>1. Det er et tema i konsekvensutredningen av mulige nye utbyggingsområder om området befinner seg innenfor planområdet for kommunedelplanen for Intercity eller om området er blant alternativene som vurderes for hensettingsanlegg for tog.</p> <p>2. Planarbeidet må vurdere mulig alternativ lokalisering av idrettsanlegget på Moa og eventuell framtidig bruk av området.</p>

		<p>idrettsarena. Bane NOR ønsker et samarbeid med Sarpsborg kommune for å finne alternative lokaliseringer og en eventuell framtidig bruk av dette området i forbindelse med utarbeidelsen av kommuneplanen.</p> <p>3. I løpet av kommuneplanperioden 2019-2031 vil utbygging av InterCity til Sarpsborg stå ferdig. For at konsekvensene for de berørte skal bli minst mulig, vil det å kunne finne nye boliger i nærmiljøet være et svært viktig virkemiddel. Det er derfor positivt at det i kommuneplanen skal vurderes arealer til dette formålet.</p> <p>4. Det er viktig at InterCity dobbeltspor synliggjøres på plankartet til arealdelen. Dette gjelder både strekningen fra Fredrikstad til Klavestad, som er under planlegging nå, og ytterlig del av InterCity mot Halden. Bane NOR ønsker et møte med Sarpsborg kommune om dette og andre temaer knyttet til InterCity-planarbeidet.</p> <p>5. Bane NOR forventer at Sarpsborg kommune tar hensyn til behovet for styrking av hensettingskapasitet i det videre arbeidet med kommuneplanen.</p> <p>6. Bane NOR ønsker i utgangspunktet at alle jernbanearealer skal vises som jernbaneformål i planen. Dette omfatter stasjonsområder, terminaler og annet areal med jernbanefunksjoner. Vi gjør også oppmerksom på at eksisterende jernbaneanlegg og jernbanegrund ikke kan omdisponeres til et annet formål før den nye jernbanetraséen blir fastlagt og er ferdig bygd.</p> <p>7. Avrenning mot jernbanen og forverring av jernbanens stabilitet er økende problemer og vi merker at endret arealbruk, hovedsakelig utbygging og/eller fortetting, kan føre til store skader og ulykker på jernbanen. Jernbanesikkerheten må alltid omhandles i ROS-analyse hvis vår eksisterende og planlagte infrastruktur kan bli berørt direkte eller indirekte. De viktigste aspektene som må vurderes er: sikkerhet for jernbanens konstruksjon og togtrafikk, jernbanestøy og vibrasjoner, kryssing av jernbanelinjen og ferdsel i jernbanesporet. Det er mange områder i kommunen hvor det finnes meget utfordrende grunnforhold. På grunn av fare for grunnbrudd/forskyving av masser må forslag om utbyggingsområder i umiddelbar nærhet til eksisterende jernbaneanlegg utredes spesielt med tanke på jernbanen.</p>	<p>Rådmannen er positiv til å ha en dialog med Bane NOR om dette.</p> <p>3. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>4. Rådmannen er positiv til å vise Intercity-strekningen på plankartet og vil gjerne drøfte løsninger i et møte med Bane NOR.</p> <p>5. Rådmannen tar dette til følge. Kommunedelplan for hensetting i Sarpsborg/Fredrikstad legges inn i lista over kommunale planer under Føringer.</p> <p>6. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>7. Konsekvensutredningen av nye mulige utbyggingsområder har skred som et tema: Under dette temaet skal det synliggjøres om området ligger i umiddelbar nærhet fra eksisterende eller planlagt jernbane. Det kan også komme skader til jernbanen som følge av fortetting i områder med dårlige grunnforhold. Det skal gjøres en konsekvensutredning av områder som er utpekt som fortettingsområder. Grunnforhold og nærhet til eksisterende eller planlagt jernbane er et tema som vurderes i denne sammenhengen.</p>
--	--	--	--

	<p>8. For alle nye utbyggingsområder, herunder fortetting, som kan medføre økt trafikk over planoverganger må sikkerheten rundt disse vurderes. Bane NOR tillater ikke arealbruken som fører til en svekket sikkerhet ved planoverganger som følger av vesentlig økning i trafikken.</p> <p>9. I planprogrammet vektlegges det samordnet areal- og transportplanlegging og fortetting. Bane NOR ønsker også å påpeke viktigheten av at kommuneplanen bygger opp under InterCity-utbyggingen blant annet gjennom knutepunktutvikling, må jernbaneinvesteringene følges opp gjennom arealplanlegging som tilrettelegger for en høy arealutnyttelse og fortetting av både boliger og næringsarealer rundt Sarpsborg stasjon.</p> <p>10. Det må sikres gode løsninger for overgang mellom buss og tog og tilrettelegges for gode gang- og sykkelforbindelser til stasjonen. Det er også viktig at normer for at uteareal og parkering differensieres og tilpasses en tett bebyggelse. Bane NOR er også opptatt av det planlegges innfartsparkering for togreisende på en riktig måte. Innfartsparkering kan ligge lenger fra stasjonen enn andre funksjoner som kiss'n ride, taxi og kollektiv for buss.</p> <p>11. Ingen kommentarer til oppstart av kommunedelplan for kystsonen.</p> <p>12. Våre krav til planlegging i nærheten av jernbane finnes i vår veileder for nasjonale interesser i arealplanlegging http://www.banenor.no/Sikkerhet/Veileder-for-godplanlegging/ og i vårt tekniske regelverk https://trv.banenor.no/wiki/Forside. Bane NOR forventer at forslagstillere setter seg inn i dette materialet før de utarbeider forslag til kommuneplan.</p>	<p>8. Behov for planskilt overgang ved nye utbyggingsområder må synliggjøres i konsekvensutredningen både av nye utbyggingsområder og av områder som er utpekt som fortettingsområder.</p> <p>9. Tas til følge. Rådmannen er enig i at arealplanlegging i Sarpsborg skal legge opp til knutepunktutvikling. Selv om stasjonsområdet ligger innenfor kommunedelplan for sentrum, er mange områder som omfattes av kommuneplanens arealdel i gang- eller sykkelavstand fra stasjonen. I tillegg vil mange kunne ta bussen. Fortetting utenfor sentrum er veldig relevant med tanke på knutepunktutvikling, og er et viktig tema i rulleringen. Rådmannen legger inn knutepunktutvikling i planprogrammet.</p> <p>10. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>11. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>12. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det legges inn under «Konsekvensutredning» at det lages en konsekvensutredning av både mulige områder med nytt arealformål og områder som er utpekt for fortetting. For områder med mistanke om dårlige grunnforhold må det framkomme om område ligger i umiddelbar nærhet til eksisterende eller planlagt
--	--	--

			<p>jernbane.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det legges inn i planprogrammet at knutepunktutvikling er et mål for arealutvikling i Sarpsborg. • Kommunedelplan for hensetting i Sarpsborg/Fredrikstad legges inn i lista over kommunale planer under Føringer.
5 (054)	Statens vegvesen region øst	<ol style="list-style-type: none"> 1. Både enkeltområder og planens samlede virkning skal drøftes i lys av statlige og regionale føringer for arealbruk, herunder miljøeffekter av utbyggingsområders lokalisering og utnyttelse. Det er viktig at det foretas vurderinger for å utnytte eksisterende områder og infrastruktur bedre før det eventuelt åpnes for nye utbyggingsområder, jamfør også målene om redusert arealbruk. Det bør også vurderes å ta hele eller deler av utbyggingsområder ut for å oppnå en ønsket areal- og transportutvikling. 2. Eventuelle nye områder for utbygging krever utredning av trafikale virkninger, herunder blant annet avkjørsel, kapasitet i kryss og tilrettelegging for gående og syklende. Hovedvegssystemet har stor belastning deler av døgnet, og det er flaskehalsen som begrenser fremkommeligheten. Vi forutsetter at kommunen legger vekt på dette i lokalisering av fremtidig utbygging for å unngå at problemene forsterkes. 3. Strategier for utbygging og valg av utbyggingsområder må også baseres på målet om nullvekst i personbiltrafikken, jf. også intensjonen om en byvekstavtale for Nedre Glomma. For at dette målet skal nås, er det vesentlig at arealbruk bygger opp under redusert bilbruk. Det bør vurderes hvordan nullvekstmålet skal gjenspeiles i konsekvensutredninger, valg av utbyggingsområder og utforming av bestemmelser. 4. Byggegrenser gjelder langs alle offentlige veier. Dersom byggegrenser langs veg ikke er fastsatt i en arealplan etter plan- og bygningsloven, gjelder veglovens bestemmelser, jamfør vegloven § 29. Dersom kommuneplanen angir byggegrenser langs riks- og fylkesveier der dette ikke er fastsatt i annen arealplan, blir hjemmelsgrunnlaget plan- og bygningsloven. En slik bestemmelse vil i så fall gjøre at det vil være Sarpsborg kommune som behandler dispensasjoner med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2. Statens vegvesen skal få uttale seg før det gis dispensasjon, i henhold til plan- og bygningsloven § 19-1. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen tar innspillene videre i planarbeidet. 2. Rådmannen tar innspillene videre i planarbeidet. 3. Reduksjon av bilavhengighet og nullvekstmålet er tema i konsekvensutredning av enkelte områder, samt i den helhetlige konsekvensutredningen som ser på virkninger av planen samlet sett. Målet om nullvekst i personbiltrafikken tas inn i planprogrammet. 4. Rådmannen tar dette som innspill til videre planarbeid.

	<p>5. Merknad til kapittel «Formål med planarbeidet». Peker på behovet for en helhetlig og bærekraftig arealpolitikk og viktigheten av å ivareta dette også i en begrenset rullering. I dette ligger også best mulig utnyttelse av allerede avsatte arealer, samt å sikre at områdene med best måloppnåelse blir tatt i bruk først. I dette ligger også å vurdere å ta ut områdene med lavest måloppnåelse. Vi ber om at dette blir ivaretatt i planarbeidet både knyttet til konsekvensutredning, valg av utbyggingsområder og i bestemmelser om utnyttelsesgrad og rekkefølge.</p> <p>6. Merknad til kapittel «Føringer». Vi ber om tett dialog underveis knyttet til eventuelle behov for at arealdelen tar særskilte hensyn til fremtidige vegprosjekter. Dette kan handle om arealdisponeringer, hensynssoner og bestemmelser.</p> <p>7. Vi savner en henvisning til målet om nullvekst i personbiltrafikk som premiss for planarbeidet.</p> <p>8. Merknad om «Attraktive næringsarealer». Peker på viktigheten av at mengden næringsarealer sees i sammenheng med faktisk behov, samt lokalisering av rett virksomhet på rett sted. Lokalisering må blant annet vurderes ut fra om eksisterende infrastruktur er tilpasset fremtidig transportbehov, også for næringsetableringer i kystsonen.</p> <p>9. Merknad om «Boligarealer». Mener det er viktig at nye utbyggingsområder for bolig vurderes ut fra faktisk behov og eventuelt nye prinsipper for utbygging. At to boligområder ikke ble godkjent i forrige rullering betyr ikke nødvendigvis at tilsvarende arealer bør tas inn i denne rulleringen.</p> <p>10. Merknad om «Fortetting». Peker på viktigheten av at akser for</p>	<p>5. Rådmannen tar innspillet videre i planarbeidet.</p> <p>6. Tas til følge. Sarpsborg kommune tar initiativ til dialog underveis før planen legges ut til offentlig ettersyn. Regionalt planmøte og Bypakkas by- og arealutviklingsgruppa er aktuelle arenaer for slik dialog.</p> <p>7. Tas til følge. Målet om nullvekst tas inn i planprogrammet.</p> <p>8. Rådmannen er enig i at mengden næringsarealer må ses i sammenheng med faktisk behov. Det er også et faktum at det er markedet som styrer lokaliseringer, og at arealplanen må sikre et visst handlingsrom. Både Osloregionens ATP-strategi, fylkesplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel peker på behovet for å jobbe for å få flere arbeidsplasser. Arealplanen må legge til rette for dette. Arealplanen må også legge til rette for en høyere arealutnyttelse av næringsarealer, både eksisterende og nye. Dette tas inn i planprogrammet.</p> <p>9. Den gjeldende arealplanen tok inn framtidige boligområder for å dekke det planlagte behovet. Når ett av boligområdene ikke ble godkjent, er det behov for å se på hva som er behovet på nytt. Det er ikke slikt at det automatisk skal legges inn nye arealer i tilsvarende omfang i den reviderte planen. Det er behov for å vurdere hvor mye av boligbehovet som kan løses gjennom fortetting og hvordan dette skal oppnås i praksis. Det er også viktig å planlegge for de som blir berørt av de store infrastrukturprosjektene i planperioden.</p> <p>10. Rådmannen tar innspillet videre i planarbeidet. Rådmannen</p>
--	---	---

		<p>gående blir ivaretatt innenfor det enkelte fortetningsområdet, samt gang- og sykkelforbindelser til viktige målpunkt i nærmiljøet. Mulighetene for felles parkeringsløsninger for områder med flermannsboliger bør også vurderes for å redusere intern biltrafikk i boligområder.</p> <p>11. Merknad om «Grunnforhold». Utveksling av kunnskap om grunnforhold mellom offentlige instanser bør være en naturlig del av dette arbeidet, og Statens vegvesen vil bidra til dette.</p> <p>12. Merknad til «Næring i kystsonen». Det er positivt at det pekes på samarbeid med andre kystkommuner i dette arbeidet. Vi savner en beskrivelse av hvordan samarbeidet konkret skal gjennomføres. Arealbehovet i kystsonen og i kommunen som helhet må vurderes i sammenheng, slik at ikke det samlede arealet som avsettes til næring blir større enn det reelle behovet. Vi ber kommunen vurdere hvordan dette best kan ivaretas, for eksempel i form av at kystsonen inkluderes i kommuneplanens arealdel i stedet for å beholdes som en egen kommunedelplan.</p> <p>13. Merknad til «Pendlerparkering». Det er positivt at vurdering av pendlerparkering/innfartsparkering er inkludert i planarbeidet. Ved en eventuell etablering av innfartsparkering er det viktig med før- og etterundersøkelser for å klargjøre hvor treffsikkert tiltaket er og hvorfor.</p> <p>14. Merknad til «Hensynssoner». Det bør gjøres en vurdering av om hensynssoner knyttet til støy og lokal luftkvalitet i gjeldende kommuneplan er tilstrekkelig.</p> <p>15. Merknad til «Parkeringsnormer». Det er positivt at normer for parkering gjennomgås.</p> <p>16. Merknad til «Alternativvurdering, konsekvensutredning og ROS». Vi savner en beskrivelse av hvordan verktøyet med konsekvensutredning konkret vil benyttes, for eksempel knyttet til det enkelte områdets og planens samlede virkning for nullvekstmålet.</p> <p>17. Prinsipper for boligbygging sies å ligge fast, eventuelt med justeringer i tråd med byutredningen. Vi mener alternativvurderinger</p>	<p>er enig i at det er viktig å ivareta akser for gående og syklende både internt i fortetningsområder og til viktige målpunkt. Felles løsninger for parkering for boligområder er også veldig viktig med hensyn til arealeffektivitet samt trafiksikkerhet. Rådmannen vil se på hvordan kommuneplanens arealdel kan legge til rette for det.</p> <p>11. Rådmannen tar kontakt med Statens vegvesen for å utveksle kunnskap om grunnforhold som del av planarbeidet.</p> <p>12. Rådmannen er i dialog med Østfold fylkeskommune, og kystkommunene for å finne ut hvilke næringer som er aktuelle og hvordan dette bør sikres i plan. Foreløpig jobber kystkommunene med felles strategier for næring i kystsonen. Det er Hvaler kommune som har fått i oppdrag å lede samarbeidet. Arealbehovet i kystsonen og i arealdelen ses under ett, uansett om det er én eller to planer.</p> <p>13. Rådmannen tar dette videre i planarbeidet.</p> <p>14. Rådmannen tar dette videre i planarbeidet.</p> <p>15. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>16. Rådmannen tar inn i planprogrammet en beskrivelse av hvordan konsekvensutredningene skal gjennomføres.</p> <p>17. Rådmannen vil ta inn funn fra byutredningen i alternativvurderingen og åpner for å justere planprinsippene om</p>
--	--	--	--

		<p>bør ta inn funn fra byutredningen for om nødvendig en ytterligere innstramning i prinsipper for boligbygging i tråd med målet om nullvekst i personbiltrafikken.</p> <p>18. Kommuneplanen baseres på en befolkningsvekst som ligger noe høyere enn SSB sine prognoser og analysene i byutredningen. Planarbeidet baseres også på ambisiøse mål for vekst i antall arbeidsplasser. Dersom det blir en lavere vekst vil også arealbehovet reduseres. Vi ber om at dette tas inn i alternativvurderingene og håndteres gjennom strategier for å unngå at det legges ut større arealer enn det faktiske behovet tilsier, for eksempel gjennom fortetting, krav til utnyttelse og rekkefølgebestemmelser.</p> <p>19. Det er positivt at fremdrift og prosess tilpasses mulighet for samordning både med forhandlinger om mulig byvekstavtale og arealplanarbeidet i Fredrikstad. Vi mener ytterligere regional samordning kunne vært omtalt, for eksempel med bruk av regionalt planmøte som del av planprosessen.</p> <p>20. Sammenhengen med kommuneplanens samfunnsdel bør også synliggjøres.</p> <p>21. Det bør tidlig tas et valg om kystzoneplanen skal rulleres som en selvstendig kommunedelplan eller inngå i kommuneplanens arealdel.</p> <p>22. Ber om å få tilsendt endelig planprogram etter vedtak.</p>	<p>det er behov for ytterligere innstramminger.</p> <p>18. Rådmannen tar dette som et innspill til videre planarbeid. Det legges inn i planprogrammet at alternativvurderingen vil se både på et scenario med bakgrunn i Sarpsborg sitt vedtatte mål og et scenario i tråd med SSB sine prognoser.</p> <p>19. Tas til følge. Det tas inn i planprogrammet at regionalt planmøte skal benyttes for drøfting før planen legges til offentlig ettersyn. Dette skal synliggjøres bedre i planprogrammet.</p> <p>20. Rådmannen mener at dette allerede er tydelig ved at kommuneplanens samfunnsdel står i lista over kommunale føringer.</p> <p>21. Rådmannen tar dette til følge.</p> <p>22. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Målet om nullvekst i personbiltrafikken tas inn i planprogrammet. • Det tas inn i planprogrammet under «Næringsarealer» at planen har et mål om rett virksomhet på rett sted, og høyere arealutnyttelse av eksisterende og nye næringsarealer. • Det tas inn i planprogrammet en beskrivelse av hvordan konsekvensutredningen skal gjennomføres. Funn fra byutredningen vil også brukes i alternativvurderingen. • Det tas inn i planprogrammet at regionalt planmøte skal benyttes for drøfting med offentlige instanser før planen legges
--	--	---	---

			til offentlig ettersyn.
6 (061)	Fredrikstad kommune	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fredrikstad kommune ser fram til et samarbeid i prosessen med rullering av kommuneplanens arealdel i Sarpsborg og Fredrikstad. 2. Minner om at nye områder til utbygging må bidra til å styrke bysentrene, verne dyrket og dyrkbar mark, naturmangfoldet og bidra til at Nedre Glomma når målet om nullvekst i personbiltrafikken. 3. Fredrikstad kommune forventer at statlige planretningslinjer for samordna bolig-, areal- og transportplanlegging legges til grunn for vurderinger av nye næringsarealer. Formuleringen om at rett virksomhet skal være på rett plass bør inn i planprogrammet. Det bør legges vekt på næringsarealer i et regionalt perspektiv. 4. Det presiseres at Fredrikstad kommune har startet rullering av kommuneplanens arealdel, der kommuneplanene for kystsonen og byområdet skal innlemmes i arealdelen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen tar dette til etterretning. 2. Rådmannen er enig med Fredrikstad kommune. Målet om nullvekst i personbiltrafikken tas inn i planprogrammet. 3. Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging er blant føringene til arbeidet og skal legges til grunn. Prinsippet om rett virksomhet på rett plass tas inn i planprogrammet. Rådmannen ønsker å se på næringsarealer i et regionalt perspektiv. 4. Avsnittet under «Koordinert planarbeid» omformuleres for å gjøre det klart at det er kommuneplanens arealdel som rulleres, og at de to kommunedelplanene innlemmes i arealdelen. <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Målet om nullvekst i personbiltrafikken tas inn i planprogrammet. • Det tas inn i planprogrammet under «Næringsarealer» at planen har et mål om rett virksomhet på rett sted. • Avsnittet under «Koordinert planarbeid» omformuleres noe.
7 (062)	Østfold fylkeskommune	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formål med planarbeidet. Østfold fylkeskommune savner kobling til byutredningsarbeidet og ber kommunen beskrive at planen skal gjennomgå for å vurdere om den er god nok som underlag for inngåelse av byvekstavtale. 2. Mener det er behov for å vurdere større områder i sammenheng gjennom områderegulering. For å kunne utnytte fortettingspotensialet, løse overvannsproblemer mm. 3. Kommunen bør vurdere oppheving av gamle reguleringsplaner og utveksling av fremtidige tettstedsarealer i gjeldende kommuneplan som ikke er gjennomførbare og/eller som ikke bidrar til å nå 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det står i planprogrammet at arealplanene skal sikre en arealbruk som møter kravene til en byvekstavtale. Det tydeliggjøres at bolig- og næringsutvikling skal ses opp mot målet om nullvekst i personbiltrafikken. 2. Rådmannen tar dette til etterretning. 3. Sarpsborg kommune opphevd ca. 210 gamle reguleringsplaner i 2015. Dette er en krevende prosess. Rådmannen vil fortsette arbeidet med å oppheve gamle reguleringsplaner. Dette vil tas

		<p>samfunnsmålene, herunder jordvern og målene i Bypakka Nedre Glomma.</p> <p>4. Under nasjonalt regelverk under kap. 3 må det tilføres et punkt med Kulturminneloven og Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden.</p> <p>5. Under kommunale planer bør Kommunedelplan for kulturminner 2005-2016 samt Verneverdivurdering i Sarpsborgs byområder utenom sentrum føres opp.</p> <p>6. Under avsnittet «Hensynssoner» i kap. 4 må det stå at det må gjøres en gjennomgang av hensynssonene, slik at hensynssoner kulturmiljø m.fl. i plankartet samsvarer med oppdaterte nasjonale, regionale og lokale kartbaser og planer.</p> <p>7. Planprogrammet lister ikke opp utredningstema for konsekvensutredningen eller hvilke eventuelle tilleggsutredninger som skal utarbeides. Østfold fylkeskommune ber kommunen vurdere å ta det inn i planprogrammet, slik at oppdraget til KU blir tydeligere. Østfold fylkeskommune oppfordrer kommunen på å gjøre gode folkehelsevurderinger som del av KU, en «helsekonsekvensutredning-light».</p> <p>8. Påpeker viktigheten av å gjøre en konsekvensvurdering av planen som helhet. Den må si noe om planens virkning i forhold til målene i Bypakke Nedre Glomma.</p> <p>9. I arbeidet med KU bør det tas utgangspunkt i indikatorsettet for oppfølging av byvekstavtalene for å sjekke ut virkningen av planen i forhold til de parameterne kommunen vil bli målt på.</p>	<p>som en egen sak. Rådmannen er positiv til å ta ut områder som er satt av til utbygging i gjeldende reguleringsplan og som ikke møter dagens areal- og transportprinsipper, men kun hvis området ikke er regulert eller under regulering, og etter dialog med grunneier.</p> <p>4. Kulturminneloven tas inn i lista over nasjonalt regelverk. Kulturminnedatabasen Askeladden er et verktøy, ikke et regelverk. Rådmannen mener derfor at den ikke hører til denne lista.</p> <p>5. Kommunedelplan for kulturminner 2005-2016 og verneverdivurdering i Sarpsborg byområder utenom sentrum føres på lista over kommunale planer og føringer. Rådmannen presiserer at de skal brukes som grunnlag for arbeidet, men at ikke alle områder i disse planene/dokumentene er like viktige.</p> <p>6. Rådmannen tar dette til følge. Hensynssonene for kulturmiljø gjennomgås for å sikre at de er i samsvar med oppdaterte nasjonale, regionale og lokale kartbaser og planer.</p> <p>7. Rådmannen tar dette til følge. Det tas inn i planprogrammet en beskrivelse av hvilke temaer som vurderes i konsekvensutredningen.</p> <p>8. Rådmannen tar dette til følge.</p> <p>9. Rådmannen tar dette til følge.</p>
--	--	--	---

	<p>10. Kunnskapen kommunen og regionen har tilegnet seg gjennom byutredningsarbeidet, og arbeidet med rullering av arealstrategien i fylkesplanen, må nyttes. Dette gjelder både for den konkrete silingen av arealinns spill, utformingen av arealbrukskartet med formål og bestemmelser, samt i KU-vurderingene.</p> <p>11. Ber kommunen vektlegge kartlegging av verdier/hensyn i kystsonen som er nødvendig underlag for KU og vurdering av innspill til planen. Det faglige underlaget bør være tilgjengelig ved høring av planforslaget.</p> <p>12. Mener at det er et godt utgangspunkt at alternativvurderinger skal ta utgangspunkt i scenarioene for arealutvikling i byutredningen.</p> <p>13. Østfold fylkeskommune ber kommunen vurdere når og hvordan prinsippene som legges til grunn skal drøftes i bypakkesamarbeidet, slik at arealutviklingen i regionen bygger på omforente prinsipper som bidrar til å nå nullvekstmålet. Ber også kommunen vurdere bruk av regionalt planmøte før offentlig ettersyn, og oppfordrer kommunen til å invitere med seg nabokommunene i et slikt møte.</p> <p>14. Henstiller kommunen, ved behov, om å justere framdriftsplanen underveis for å sikre at kommuneplanen taktet med de overordnede avklaringer/planer som er nødvendig for å sikre at de regionale hensynene i Nedre Glomma blir tilstrekkelig ivaretatt.</p> <p>15. Mener at det er viktig at Sarpsborg kommune ikke binder seg til prinsippet om 50-40-10 når det gjelder lokaliser av nye boligområder. Dette fordi det er et valg av virkemiddelpakke gjennom byvekstavtale som blir styrende for den langsiktige arealutviklingen.</p> <p>16. Vi peker på følgende tema som særlig relevant og viktig i rulleringen: areal- og transportprinsipper med vekt på knutepunktutvikling med tyngdepunkt i ny jernbanestasjon og basert på hovedstamnett for kollektiv og hovedsykkelveinett, fortetningsstrategier og valg av fortetningsmodell tilpasset videre arbeidet med byutredning/byvekstavtale, rett virksomhet på rett sted med utgangspunkt i felles næringsstrategi i regionen, parkeringsnormer og pendlerparkering.</p>	<p>10. Rådmannen tar dette til følge. Kunnskapen skal brukes i dette arbeidet.</p> <p>11. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>12. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>13. Rådmannen tar dette til følge. Sarpsborg kommune tar initiativ til dialog underveis før planen legges ut til offentlig ettersyn. Regionalt planmøte og Bypakkas by- og arealutviklingsgruppa er aktuelle arenaer for slik dialog.</p> <p>14. Rådmannen tar dette til etterretning. En omfattende regional prosess i forkant av høringen vil kreve en justering av framdriftsplanen. Rådmannen åpner for en justering av framdriftsplanen ved behov.</p> <p>15. Rådmannen tar dette til etterretning. Planprogrammet åpner for en eventuell innstramming av disse prinsippene og er tydelig på at arealutvikling må ses opp mot arbeidet med byvekstavtale.</p> <p>16. Rådmannen tar dette til etterretning. Knutepunktutvikling og prinsippet om rett virksomhet på rett sted legges inn i planprogrammet som viktige prinsippene som legges til grunn i arbeidet.</p>
--	---	--

	<p>17. Vedtatt parkeringsstrategi for Nedre Glomma må følges opp. De tiltak som trenger avklaring gjennom arealplanarbeidet må tas inn ved denne rulleringen.</p> <p>18. Kommunen bør vurdere om økt utnyttelse av næringsarealer, innenfor rammen om rett virksomhet på rett sted, kan være et insentiv for å få næringsdrivende til å utforme felles mobilitetsplaner for å redusere personbiltransporten.</p> <p>19. Viser til uttalelse til forslag til kommuneplanens samfunnsdel angående befolkningsutvikling. Hvis det legges inn et så romslig monn av arealer at gevinsten med å satse på sentrum uteblir, risikerer kommunen å ikke nå sine mål om et aktivt og attraktivt sentrum.</p> <p>20. Ber kommunen vurdere om 2 km fra stamveinettet for kollektivtransport som del av definisjonen av kollektivsonen, er godt nok. Østfold fylkeskommune mener at dette er for ekspansivt.</p> <p>21. Oppfordrer kommunen om å gi «fortetting med kvalitet» et konkret innhold. Viser til NIBR-rapporten (2017:2) «Fortetting og folkehelse, hvilke folkehelsekonsekvenser har den kompakte byen».</p> <p>22. Det er ikke tydelig om fortetting skal vurderes for kun bolig eller for flere formål. Østfold fylkeskommune spiller inn at det er behov for vurdering av tetthet og utnyttelsesgrad i næringsområdene, og at planprogrammet bør tydeliggjøres.</p> <p>23. Spiller inn at arealdelen må ses i sammenheng med sentrumsplanen. Fortettingspotensialet må ses under ett. Opplisting over hva som skal utredes bør ta opp noe om rekkefølge og prinsippet om å bygge innenfra og utover, med tyngdepunkt i ny jernbanestasjon.</p> <p>24. Savner planprinsipper for næringsarealer. Mener at lokaliseringprinsippene må skille på ulike typer næring og må innrettes etter ABC-prinsippet. Ber om at det redegjøres for hvor stor andel av A-næringer som kan lokaliseres i sentrum, gjennom ny</p>	<p>17. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>18. Rådmannen tar dette til etterretning. Rådmannen er opptatt av økt utnyttelse på dagens næringsarealer.</p> <p>19. Rådmannen tar dette til etterretning. Planen skal legge til rette for at hovedvekten av boligveksten kommer i sentrum. Det er et politisk vedtatt mål om 1,2% som planen må legge til rette for. Alternativvurderingen i planen vil vurdere vedtatt mål opp mot SSB sine framskrivninger for å sikre gode faglige vurderinger av hva de to ulike måter å beregne arealbehovet innebærer.</p> <p>20. Rådmannen skal vurdere dette spørsmålet som del av arbeidet.</p> <p>21. Rådmannen tar dette til etterretning og er enig i at det er helt avgjørende at fortetting skjer med kvalitet.</p> <p>22. Rådmannen tar dette til følge. Planprogrammet tydeliggjøres. Vurdering av dagens utnyttelse av næringsarealer er også et tema, sammen med målet om høyere utnyttelse for både eksisterende og nye næringsarealer.</p> <p>23. Arealdelen ses i sammenheng med sentrumsplanen. Det ligger innenfor arbeidet med fortettingsstrategien å vurdere ønsket rekkefølge på utbygging.</p> <p>24. Det er en del av planarbeidet å vurdere om prinsippene for næringslokalisering fortsatt skal gjelde. De må vurderes opp mot ABC-prinsippet og regionale føringer. Planprinsippene for både bolig- og næringsutvikling må ses opp mot målene i en</p>
--	---	--

		<p>sentrumsplan.</p> <p>25. Oppfordrer kommunen til å peke i retning av oppfølgingstiltak av arealdelen mot mobilitetsplanlegging.</p> <p>26. Behovet for erstatningsarealer for inneklemt industribedrifter og etablering av nytt næringsområde på Tofteberg må ses i sammenheng.</p> <p>27. Utvikling på Grålum må ses i lys av byutredningen og virkningene må vurderes i fht. nullvekstmålet. Forutsetningen for vekst på Grålum er lokalt behov. Virksomheter av regionalt eller nasjonalt betydning skal lokaliseres til sentrum. Ber kommunen vurdere verdien av gjeldende regulering, og om den bidrar til den utviklingen som er bærekraftig.</p> <p>28. Store datasentre er ikke nevnt særskilt, men Østfold fylkeskommune antar at kommunen vil legge inn nytt næringsareal i dette formålet.</p> <p>29. Viser til Næring- og lokaliseringanalyse for Nedre Glommaregionen (Asplan Viak 2013). Mener at prinsippene og vurderingen i denne kan nyttes selv om den er 5 år gammel.</p> <p>30. Innfartsparkering/pendlerparkering: Vurderingene som gjøres i Nedre Glomma i regi av Bypakka bør nyttes som vurderingsunderlag. Kommunen bør vurdere å etablere en prøveordning med fullverdig pendlerparkering.</p> <p>31. Parkeringsnormer. Østfold fylkeskommune ber Sarpsborg kommune legge til grunn prinsippene vedtatt i felles parkeringsstrategi for Nedre Glomma og vurdere innstramminger i gjeldende normer, for å kunne bli et tilstrekkelig underlag for å inngå byvekstavtale.</p> <p>32. Positivt at det skal legges inn normer for overvannshåndtering. Sarpsborg kommune bør sikre at tiltak i nye byggeområder opprettholder funksjonaliteten uavhengig av forventet havnivåstigning eller stormflo.</p>	<p>kommende byvekstavtale. Når det gjelder andel av A-næringer som kan lokaliseres i sentrum er dette en del av sentrumsplanen.</p> <p>25. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>26. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>27. Rådmannen tar dette til etterretning. Rådmannen er usikker på om fylkeskommunen har hjemmel til å styre hvilke virksomheter som får lov til å etablere seg hvor, basert på virksomhetenes «regional eller nasjonal betydning».</p> <p>28. Rådmannen tar inn i planprogrammet at område for stort datasenter på Hasle skal tegnes inn på plankartet.</p> <p>29. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>30. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>31. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>32. Det er et krav at tiltak i nye byggeområder skal opprettholde funksjonalitet ved havnivåstigning og stormflo.</p>
--	--	---	--

		<p>33. Ber om at det redegjøres for forholdet til arealpotten og langsiktig grense i fylkesplanen. En eventuell utveksling av arealer må synliggjøres. Ber om at det redegjøres for forholdet til dyrket mark, og hvor stor avgang arealplanen legger opp til.</p> <p>34. Ber kommunen vurdere arealer for deponier, for å sikre at behovene for deponering av masse ikke må håndteres gjennom hastesaker og dispensasjonssaker.</p> <p>35. Ber om at kommuneplanens arealdel koordineres med arbeidet med en mulig regional planbestemmelse for handel og kjøpesentra. Må følges opp med formål og/eller avgrensningslinje og bestemmelser i kommuneplan.</p> <p>36. Minner om statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen og Regional plan for kystsonen, som kommune må forholde seg til.</p> <p>37. Ber Sarpsborg kommune legge inn byggegrense i hht pbl §1-8. Viser til forskningsmagasinet fra UiO, som beskriver hvordan byggegrense i områder som omfattes av eldre reguleringsplaner skal forstås.</p> <p>38. Nasjonalt og regionalt viktige kulturmiljøer og landskap, samt lokale prioriterte kulturmiljøer, må framkomme som hensynssoner i kommuneplanens og kystsoneplanen, både på kart og i tilhørende bestemmelser og retningslinjer. De to KULA-områdene (Sarpsfossen/Hafslund hovedgård og Skjebergsletta), områdene i NB-registeret (Opsund) og områder som i gjeldende reguleringsplaner er avsatt til spesialområde vern eller omfattes av en hensynssone kulturmiljø, må avmerkes som hensynssone. Fredete forsvarsanlegg (Greåker fort, Isesjøbatteriet, Ravneberget og Vestre batteri) skal avmerkes med hensynssone D i plankartet Regionalt viktige kulturmiljøer avmerket på temakartet i fylkesplanen må også avmerkes som hensynssoner.</p> <p>39. Oppfordrer også til at lokalt viktige kulturmiljøer som blant annet framkommer av kommunens kulturminneplan (2005) og verneverdivurdering i Sarpsborg byområder utenom sentrum (2007) vurderes som hensynssoner i planarbeidet.</p>	<p>33. Rådmannen tar dette til følge.</p> <p>34. Rådmannen tar ikke dette til følge. Rådmannen mener at deponier er et regionalt spørsmål som må vurderes og avklares gjennom fylkesplanen.</p> <p>35. Rådmannen tar dette til følge.</p> <p>36. Disse er på lista over nasjonale og regionale føringer i planprogrammet.</p> <p>37. Rådmannen tar innspillet videre i planarbeidet.</p> <p>38. Rådmannen tar dette til følge.</p> <p>39. Rådmannen skal vurdere dette i det videre planarbeidet.</p>
--	--	--	---

		<p>40. I kystsonen er det gjort få registreringer av lokalt viktige kulturmiljøer. Mener det vil være hensiktsmessig å markere slike kulturmiljøer som hensynssoner, for eksempel Høysand bad, husmannsplassen Mørkedal på Grimsøya og markante spor etter stenhoggeraktivitet eller anlegg fra 2. verdens krig.</p> <p>41. Det er vesentlig at alle automatisk fredete kulturminner avmerkes med rune-R i kommune plankartet. Hente oppdatert versjon i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden.</p> <p>42. Det må vurderes om store kulturminnefelt som for eksempel gravfeltene på Opstad, Storedal og Gunnarstorp skal avmerkes som hensynssone D- Fredete bygninger (Skjeberg prestegård, hovedbygning på Hafslund hovedgård og Hafslund vokterbolig) bør få en markering i plankartet. For eksempel FK (fredet kulturminne).</p> <p>43. Det må ikke legges opp til at eventuelle nye bygge- og fortettingsområder kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner eller kulturmiljøer/-landskap med nasjonal verdi. Det må framkomme i planen at eventuell spredt boligbebyggelse eller tilhørende infrastruktur ikke må gjøre skade på, eller skjemme automatisk fredete kulturminner. Det må ikke tillates spredt boligbygging innenfor område avmerket med hensynssone kulturmiljø.</p> <p>44. Oppfordrer sterkt til at Pilegrimsleden markeres i plankartet, selv om dette ikke er et automatisk fredet kulturminne.</p>	<p>40. Rådmannen skal vurdere dette i planarbeidet.</p> <p>41. Rådmannen tar dette til følge.</p> <p>42. Rådmannen skal vurdere dette i planarbeidet.</p> <p>43. Rådmannen tar dette til etterretning. Planprinsippene åpner ikke for spredt boligbebyggelse.</p> <p>44. Rådmannen skal vurdere dette i planarbeidet.</p> <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulturminneloven tas inn i lista over nasjonalt regelverk. • Kommunedelplan for kulturminner 2005-2016 og verneverdivurdering i Sarpsborg byområder utenom sentrum føres på lista over kommunale planer og føringer. • Hensynssonene for kulturmiljø gjennomgås for å sikre at de er i samsvar med oppdaterte nasjonale, regionale og lokale kartbaser og planer. • Det tas inn i planprogrammet en beskrivelse av hvilke temaer som vurderes i konsekvensutredningen. • Knutepunktutvikling og prinsippet om rett virksomhet på rett sted
--	--	---	---

			<p>legges inn i planprogrammet som viktige prinsippene som legges til grunn i arbeidet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planprogrammet skal tydeliggjøres for å synliggjøre at vurdering av dagens utnyttelse av næringsarealer er et tema i planarbeidet, sammen med målet om høyere utnyttelse for både eksisterende og nye næringsarealer. • Det tydeliggjøres i planprogrammet at både planprinsippene for boligutvikling og planprinsippene for næringsutvikling må ses opp mot målene i en kommende byvekstavtale. • Det tas inn i planprogrammet at området for stort datasenter på Hasle skal tegnes inn på plankartet.
<p>8 (064)</p>	<p>Fylkesmannen i Østfold</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mener at det bør ligge et nøkternt, realistisk grunnlag bak beregningene av for eksempel økninger i folketall og andre framskrivninger og behovsvurderinger. Man bør ha en nøktern vurdering av arealbehovet og vektlegge fortetting og transformasjon enda mer enn før. 2. Mener at det bør være et klart skille mellom det som planlegges innenfor planperioden og det som er ment å være en langsiktig planstrategi fram til 2050. Mener at en juridisk binding av store arealer langt inn i framtiden gir en mindre fleksibel plan og gjør senere rullinger vanskeligere. 3. Fylkesmannen viser til at Sarpsborg kommune begrunnet rulling med at man «mistet» arealer ved innsigelser ved forrige rulling. Fylkesmannen mener at kommunen hadde lagt inn store arealer langt utover det beregnede behovet, og i strid med fylkesplanens forutsetninger i perioden før 2023. Behovet for nye arealer er et tema som ikke er underbygget i planprogrammet, og som må utredes og dokumenteres på et faglig grunnlag i planen. Kravene til fortetting er ytterligere skjerpet siden 2014 med kravene i byvekstavtalene og det nasjonale målet om at økt transportbehov skal skje ved økt bruk av sykkel, kollektivtransport og gange. Mener at det kan være vanskelig å nå målet innenfor strategien som lå og skal legges til grunn for videre planlegging. Utbygging med 90% innenfor 2 km fra skole gir store byggeområde. Fylkesmannen er ikke sikker på at dette er godt nok for å nå de nasjonale målene for byutvikling og fortetting. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det vil være et stort fokus på fortetting og transformasjon i planarbeidet. Rådmannen viser til at bystyret i Sarpsborg har vedtatt et mål for befolkningsvekst som må legges til grunn i revideringsarbeidet. Alternativvurderingen i planen vil vurdere vedtatt mål opp mot SSB sine framskrivninger for å sikre gode faglige vurderinger av hva de to ulike måter å beregne arealbehovet innebærer. 2. Rådmannen er enig i at en binding av store arealer langt inn i framtiden gjør senere rullinger vanskeligere. Enkelte nye byggeområder kan imidlertid kreve infrastrukturtiltak som krever at man ser utviklingen i et langt perspektiv. 3. Arbeidet med rulling innebærer å vurdere hva som er arealbehovet for bolig og næring. Denne vurderingen er ikke gjort gjennom planprogrammet, men vil gjøres tilgjengelig sammen med planutkastet, enten som del av planbeskrivelsen eller som eget, separat notat. Arbeidet vil også vurdere om dagens planprinsipper er i tråd med arbeidet med nullvekstmålet og kravene som fremgår av arbeidet mot en byvekstavtale.

		<p>4. Viser til innsigelsen og uttalelsen fra departementet 7.12.2015 angående jordvern. Disponering av dyrket mark i fylket må kun skje til utbygging av overordnet transportsystem og infrastruktur. Dyrket mark bør unngås helt for nye utbyggingsområder, og helst også dyrkbar jord.</p> <p>5. Man må tilrettelegge for spesifikke virksomheter på næringsarealer. Mener at de ikke kan være hovedfokus å ha et bredest mulig tilbud innenfor kommunegrensene. Det er viktig å ha et regionalt samarbeid for å avklare et differensiert tilbud som er attraktivt og mer skreddersydd for forskjellige virksomheter. Må benytte ABC-prinsippet.</p> <p>6. Fylkesmannen er bekymret for at en satsing på næring i kystsonen kan føre til mer nedbygging av LNF-områder langs kysten og økt press på 100 metersbeltet. Omdisponering av gamle næringsarealer i kystsonen til boligformål innebærer at næringsarealer brukes opp, og gjør det vanskelig å erstatte med nye sjønære arealer seinere. Konsekvenser av transformasjon og endring av planformål må være et tema.</p> <p>7. Forventer et arealregnskap som viser både eksisterende arealreserver og fortetningspotensialet i planen. Fylkesmannen er ikke enig i at det er behov for enda flere arealer for å få et mer variert tilbud. Fortetting må være hovedmålet i den kommende planperioden.</p> <p>8. Mener at det må sterkere og mer strategiske virkemidler til om en plan som skal gi økt sentrumsutvikling skal fungere. Kommunen må være en mer aktiv utviklingsaktør. Dette gjelder både innenfor boligsektoren og arbeidsplassintensiv næringsetablering (kontor, service, mv.).</p> <p>9. Arealplanen må tilrettelegge for og bygge opp under en mulig byvekstavtale. Viktige ingredienser er transport, parkering, sykkel- og gangveier, utbygging og avstand til kollektivtilbud. Dette må bli et større tema i en ny arealplan.</p> <p>10. Prinsippene for boligbygging (2 km radiene) bør vurderes i sammenheng med utbygging i sentrum, for å få et større trykk i bykjernen.</p>	<p>4. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>5. Planen skal legge til rette for lokalisering av rett virksomhet på rett sted. Dette prinsippet tas inn i planprogrammet. Det er viktig å ivareta at eksisterende næringsområder får utvikle seg innenfor rammene som er satt. Planprogrammet omtaler det regionale samarbeidet om næringsutvikling i planprogrammet. Behov for næringsarealer skal vurderes ut fra et regionalt perspektiv.</p> <p>6. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>7. Viser til pkt 1. og 3.</p> <p>8. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>9. Dette tas videre i planarbeidet.</p> <p>10. Rådmannen tar dette til etterretning. Planprogrammet åpner for en eventuell innstramming av disse prinsippene.</p>
--	--	---	---

	<p>11. Må se plassering og lokalisering av boliger og tjenester i et folkehelseperspektiv.</p> <p>12. Stiller spørsmål om det virkelig er behov for å rullere en plan som er under tre år gammel og som knapt har fått virke. Mener arbeidet med en byvekstavtale gir et nytt fokus i arealplanleggingen, som kan gi gode innspill til arealdisponeringer og utviklingsstrategier for areal og transport. Det krever muligens en noe mer omfattende og tidkrevende planprosess.</p> <p>13. Hvis Sarpsborg kommune klarer å detaljere og spisse de mål man har for kommunens utvikling, kan det likevel være nyttig å vurdere arealbruken, og bidra til å gjøre kommunen attraktiv for bl. a. ny satsing og etablering. Mener at Sarpsborg kommune har arealene, men det er innholdet som må forbedres. Rullering betyr ikke nødvendig ny omdisponering. Kan også innebære utveksling og innbytte av arealer som ikke bygger opp under dagens ønsker om arealutvikling.</p> <p>14. De nye infrastrukturtiltakene (ny jernbanestasjon og dobbeltsporet jernbane, trafikkmønsteret og veiplanene) må implementeres i planen.</p> <p>15. Ønsker at planen legges fram i regionalt planmøte i prosessen fram til høring. Er åpne for å drøfte forslag underveis.</p>	<p>11. Tas til følge. Konsekvensutredning av nye byggeområder samt utpekte fortettingsområder har stort fokus på folkehelse.</p> <p>12. Rådmannen tar dette til etterretning. En omfattende regional prosess i forkant av høringen vil kreve en justering av framdriftsplanen. Rådmannen åpner for en justering av framdriftsplanen ved behov.</p> <p>13. Rådmannen tar dette til etterretning. Rådmannen er positiv til å ta ut områder som er satt av til utbygging i gjeldende arealplan og som ikke møter dagens areal- og transportprinsipper, men kun hvis området ikke er regulert eller under regulering, og etter dialog med grunneier.</p> <p>14. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>15. Rådmannen er positiv til å ha en dialog med fylkesmannen underveis. Det tas inn i planprogrammet at regionalt planmøte skal benyttes for drøfting før planen legges til offentlig ettersyn.</p> <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det legges inn i planprogrammet at alternativvurderingen i planen vil vurdere vedtatt mål opp mot SSB sine framskrivninger for å sikre gode faglige vurderinger av hva de to ulike måter å beregne arealbehovet innebærer. • Det tas inn i planprogrammet prinsippet om rett virksomhet på rett sted. • Det tas inn i planprogrammet at regionalt planmøte skal benyttes for drøfting før planen legges til offentlig ettersyn.
--	---	---

<p>9 (025)</p>	<p>Brødrene Ødegård Maskindrift AS</p>	<p>1. Ønsker at planen tilrettelegger for to permanente deponier for rene masser i Skjeberg, hvor det i dag er skog- og jordbruksareal. På det ene feltet skal det først tas ut stein gjennom pukkverksdrift før det etableres deponi. Det andre feltet innebærer deponi i en del av en ravinedal. Det aktuelle området for masseuttak og deponi ligger ved gårdene Vestre og Østre Voll i Skjeberg. Når drift av deponiene opphører skal arealene dyrkes opp som landbruksareal.</p>	<p>1. Rådmannen mener at deponier må vurderes i et regionalt perspektiv gjennom fylkesplanen, og ønsker derfor ikke å vurdere dette temaet i denne rulleringen av arealplanen.</p>
<p>10 (034)</p>	<p>Statnett</p>	<p>1. Statnett ber Sarpsborg kommune tegne Statnetts eksisterende transmissjonsnettledninger i plankartet med hensynssone/byggeforsbudsbelte. Hensynssonen må angis som <i>Hensynssone for høyspennings luftledning</i>, der restriksjonen gis i bestemmelse til sonen. Bestemmelsen til hensynssonen skal være: <i>Alle tiltak innenfor byggeforsbudsssonen skal avklares med ledningseier. Byggeforsbudsssonen på transmissjonsnettledningene strekker seg 10 meter ut fra ytterste strømførende line.</i></p> <p>2. Statnett bemerker at det er en meget trang arealsituasjon rundt Hasle transformatorstasjon. Ber om at kommunen ikke legger opp til en arealbruk rundt transformatorstasjonen som vanskeliggjør en eventuell utvidelse av denne, eller som vanskeliggjør endringer i de eksisterende ledningstraseene eller nye ledningstraseer inn mot transformatorstasjonen. Viser til uttalelse til det varslede planarbeidet for nytt datalagringscenter øst for Hasle transformatorstasjon.</p> <p>3. Statnett ber ellers generelt om at arealplanen ikke må påvirke vår mulighet for forsvarlig vedlikehold og sikker drift av ledningene, herunder uhindret adkomst frem til ledningstraseene.</p> <p>4. Hafslund har fått konsesjon til å bygge ny 132 kV-ledning på strekningen Hasle transformatorstasjon - Råde transformatorstasjon. Opplysninger om trasebredde/byggeforsbudsbelte mv. kan innhentes hos Hafslund Nett.</p>	<p>1. Rådmannen tar dette til følge. Det tas inn i planprogrammet at hensynssoner for høyspennings luftledning tas inn på plankartet.</p> <p>2. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>3. Rådmannen tar dette til etterretning.</p> <p>4. Rådmannen tar kontakt med Hafslund for å legge inn riktig byggeforsbudsbelte på plankartet.</p> <p>Konklusjon – behov for endringer i planprogrammet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det tas inn i planprogrammet hensynssoner for høyspennings luftledning skal tegnes på plankartet.

<p>11 (042)</p>	<p>Oslofjordens friluftsråd</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ønsker at verdifulle lek- og rekreasjonsområder søkes bevart. 2. Sarpsborg kommune er i ferd med å avslutte en kartlegging av viktige friluftslivsområder. Dette arbeidet vil være nyttig ved framtidig utbygging. 3. Angående næring i kystsonen, ber Oslofjordens friluftsråd om at det stilles krav om at sjøfronten åpnes for allmennheten ved all planlegging i strandsonen knyttet til aktiviteter som marina og verftsvirksomhet. 4. Marin forsøpling er et globalt problem som stadig vokser i omfang og som i stor grad opptar folk. Oppgaven med å rydde strendene for plast og annet avfall er nødvendig og viktig tiltak som engasjerer. Oslofjorden og Skagerrak får både avfall som kommer langveisfra og fra nærmiljøene. Skjærgårdstjenesten spiller en avgjørende rolle i strandryddingen, bl.a. med transport av avfallet fra holmer og skjær. 5. Vi nevner ellers at god tilgang til tilrettelagte friområder, kyststier og en lett tilgjengelig strandsone er viktige forutsetninger for å utvikle attraktive reiselivstilbud. 6. Oslofjordens friluftsråd har en ordning som heter «Kajakk rett ut». Ordningen handler om å legge til rett for parkering/låsing av kajakk på egne kajakkstativ ved sjøen for å bidra til mer aktivitet og friluftsliv knyttet til sjøen. 7. Har sett gjengroing av vegetasjon i Oslofjorden de siste tiårene som et resultat av lengre vekstsesong og mindre beite. Dette gir negative konsekvenser for landskap, friluftsliv og turisme. Mer vegetasjon kan også føre til mer flått, som kan bære med seg ulike sykdommer. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen tar dette videre i planarbeidet. Viktige områder for lek og rekreasjon er kartlagt. Kartleggingen vil bruke aktivt for å unngå at eventuelle nye områder berører disse viktige områdene. 2. Rådmannen vil bruke kartlegging i arbeidet. Hensynssoner og temakart vil oppdateres når resultatene av kartleggingen foreligger. 3. Rådmannen tar dette som et innspill til planarbeidet. 4. Rådmannen tar dette til etterretning. 5. Rådmannen tar dette til etterretning. 6. Rådmannen tar dette som innspill videre til planarbeidet. Det legges inn i planprogrammet. 7. Rådmannen tar dette til etterretning.
<p>12 (051)</p>	<p>Marit S. og Tor Akselsen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ønsker at planprogrammet skal legge opp til en revidering av kommunedelplan for Langemyr, som ble vedtatt i 2006, for å legge til rette for boligutvikling på deler av området. Mener at ikke alt av de 440 daa som er satt av til LNF har like stor rekreasjonsverdi. Mener at de grunne myrområdene syd for utbyggingsområdet ikke har stor 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen mener at det er viktig å bevare store sammenhengende rekreasjonsarealer. Langemyr er et viktig rekreasjonsområde for mange. I tillegg er det et viktig område for barne- og ungdomsskolene på Hannestad og Tindlund. Det vil være stort fokus på fortetting av eksisterende boligområder.

		<p>rekreasjonsverdi. Siden det er behov for flere boliger i Sarpsborg, er det riktig av samfunnmessige hensyn å utnytte deler av myrområdet til boligbygging. Området har god kollektivdekning og det er korte avstander til skoler og stamveinett.</p>	<p>Boligbehovet skal først og fremst løses gjennom fortetting framfor å ta i bruk ubebygde områder med rekreasjonsverdi. Hvis arealplanen konkluderer med at det ikke er mulig å få til den ønskede antall boenheter gjennom fortetting eller at det ikke finnes alternativer for nye boligområder som møter målene for planarbeidet, må en eventuell revidering av kommunedelplan for Langemyr tas som en egen sak etter revidering av arealplanen.</p>
13 (021)	<p>Sarpsborg næringsforening ved Morgan Pettersen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sarpsborg næringsforening støtter opp under prinsipper for bolig og næringsvekst. 2. Næringsforeningen mener at det er viktig å jobbe for et sterkt sentrum. Peker på viktigheten av at områder innenfor 2 km-sonen tilrettelegges for bebyggelse og anlegg. Høy arealutnyttelse og høyder er dessuten avgjørende innenfor 2 km grensen, slik at det blir attraktivt og et realistisk alternativ å utvikle eiendom i bystrukturen. 3. Samtidig som man utvikler et sterkt sentrum, mener næringsforeningen at det må tilrettelegges for nye områder for både bolig og næring, som kan bidra til at Sarpsborg fremstår som konkurransedyktig opp i mot andre kommuner. Sarpsborg kommune må utnytte potensialet langs E6 mot Mosseregionen. Etterspørselen langs E6 er stor. Mener at det er nok næringsarealer og boligarealer i øst, og at det må rettes fokus mot vest. 4. Peker på at det er viktig å styrke fremkommeligheten mellom E6 og allerede etablerte næringsområder i øst, mot Kampenes. 5. Viser til sitt innspill til fylkesplanen, der næringsforeningen spilte inn områdene Eidet, Kalnes, Lundestad og KPS-åsen som framtidige byggeområder. 6. Når det gjelder næringsarealer, er det avgjørende å se på utvikling/ivaretagelse av attraktive næringsarealer i sammenheng med fremtidige samferdselsløsninger. 7. Næringsforeningen ønsker å påpeke at det er avgjørende med fleksible planer. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen tar dette til etterretning. 2. Rådmannen tar dette til etterretning. Rådmannen skal som del av planarbeidet utarbeide en fortettingsstrategi, som skal avklare arealutnyttelse på ulike områder. 3. Rådmannen tar dette til etterretning. Det blir en del av arbeidet å vurdere behovet for nærings- og boligarealer, samt hvordan behovet for disse arealene skal løses. Planprogrammet legger opp til at det kan være behov for nye områder. 4. Rådmannen tar dette til etterretning. 5. Rådmannen tar dette som innspill til planarbeidet. Områdene vurderes som del av planarbeidet. Vurderingen vil basere seg på planprinsippene for boligutvikling, det vil si at det ikke skal legges inn nye boligområder som ikke er både innen 2 km fra stamveinett for buss og 2 km fra skole. 6. Rådmannen tar dette til etterretning. Prinsippet om rett virksomhet på rett plass skal legges til grunn i vurdering av nye næringsarealer. «Rett plass» handler i stor grad om transportinfrastrukturen. 7. Rådmannen tar dette til etterretning. Rådmannen ønsker å finne en god balanse mellom styring og forutsigbarhet på den ene

			siden, og fleksibilitet på den andre siden.
14 (067)	Forum for natur og friluftsliv Østfold ved Nina Frydenlund	<ol style="list-style-type: none"> 1. Forum for natur og friluftsliv synes det er positivt at man har etablert et samarbeid for å se på arealer i Fredrikstad, Hvaler og Sarpsborg under ett. Rett virksomhet på rett plass er viktig for god utnyttelse av arealene. 2. Ved fortetting blir tilgang på natur og rekreasjonsområder desto viktigere for at folk skal komme seg ut, og det er viktig at arealplanleggingen sikrer korridorer som er trygge, slik at man kan komme seg ut uten å bruke bil. Gang og sykkelveger som forbinder boligområder med by og mark må være en selvfølge. Det er viktig at intensjonen i samfunnsdelen, blant annet om sikring av grøntkorridorer til marka, er viktig. Viktig å sikre både friluftsområder nær boliger og større utfartsområder. 3. Næring i kystsonen: mener at teksten er for ensidig. Det må redegjøres for bærekraftig bruk. Kommunen må være tydelig i arealplan for kystsonen på hvilke områder som egner seg for næring og hvilke områder som må avsettes til friluftsliv og/eller vern. Det er kommunens oppgave å se til at friluftsliv blir fulgt og gjennomføre tiltak som hindrer at strandsonen blir ytterligere privatisert. 4. Ønsker at kommunen ser på muligheter for å sette fra seg bil på strekninger nær kysten som stort sett er utbygget med hytter og hus. Fritidsfiske er en populær form for friluftsliv, men kysten kan oppleves som lite tilgjengelig mange steder. God informasjon om hvilke måter man kan reise kollektivt til kjente friluftsområder i kommunen er også viktig. Det er mulig kommunen tenker at friluftsliv omhandles under andre punkter i arealplanen, men vi mener dette bør omtales på lik linje som næring når det gjelder bruk av kystsonen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen tar dette til etterretning. 2. Rådmannen tar dette videre i planarbeidet. Samfunnsdelen legges til grunn i arbeidet med arealdelen. Kompakt byutvikling er viktig for å bevare store rekreasjonsområder. Samtidig gir fortetting økt press på rekreasjonsområdene som finnes i nærheten av boligområdene. Fortettingsstrategien skal sikre at fortetting skjer med kvalitet og at viktige rekreasjonsområder bevares. 3. Rådmannen tar dette til følge og skriver i planprogrammet at viktige natur- og rekreasjonsområder sikres. Rådmannen er i dialog med Østfold fylkeskommunen og Hvaler og Fredrikstad kommuner for å finne ut hvilke næringer som er aktuelle og hvordan dette bør sikres i plan. 4. Rådmannen tar dette som innspill til planarbeidet.
15 (073)	Senterpartiet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ønsker at det klargjøres hva som menes med vekst under «Formål med planarbeidet». Handler det om FN sine mål om å øke matproduksjonen i verden med tanke på utsiktene til fortsatt befolkningsvekst? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rådmannen viser til behovet for bolig- og næringsarealer i Sarpsborg for å møte befolkningsveksten som kommer. Nasjonal jordvernstrategi er en viktig føring for arbeid.

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Riksantikvarens bystrategi 2017-2020" bør være med på lista under "Andre nasjonale planer og føringer". 3. Næringsarealer: Etter siste setning i det lange andre avsnittet, bør det settes inn: "Behovet for arealer til næringsutvikling må imidlertid i minst mulig grad gå utover storsamfunnets og verdenssamfunnets behov for langsiktig avsatt areal til matproduksjon." 4. Under avsnittet "Næring i kystsonen" gjentas påstanden om Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler som integrert bo- og arbeidsmarked. I denne sammenheng vil vel kysten i Sarpsborg ha like stor tilknytning til kysten i Halden kommune, som til Fredrikstad og Hvaler. så det vil være naturlig å nevne Halden i tillegg til Fredrikstad og Hvaler. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Tas til følge. Riksantikvarens bystrategi 2017-2020 legges på lista over føringer. 3. Tas ikke til følge. Nasjonal jordvernstrategi er en viktig føring for arbeidet og er nevnt i planprogrammet. 4. Tas ikke til følge. Østfold fylkeskommune skal i samarbeid med berørte kommuner utarbeide en marin fagrapport for bruk av sjøen langs kysten i Østfold. Det er igangsatt et tett samarbeid mellom Hvaler, Fredrikstad og Sarpsborg kommuner om næring i kystsonen, som del av samarbeidsavtalen for næringsutvikling i Nedre Glomma. Det er ikke naturlig å nevne Halden i denne sammenhengen.
--	--	---	---